

adatokkal; a többi közt megemlékezik egy *Education et Culture* című új nemzetközi tanügyi folyóiratról, amely Zoretta caeni és Prihoda prágai egyetemi tanárok szerkesztésében szembehelyezkedik a nemzeti szocializmussal. A füzetet, mint rendesen, országonként rövid tanügyi hírek fejezik be. Velünk kapcsolatban *Die Not der Volksschule* címmel megemlékezik Makray képviselő interpellációjáról és az erre adott miniszteri válaszáról. kf.

Heinrich Meng: Strafen und Erziehen. Bern, 1937. Verlag Hans Huber. 203 l.

Véleményünk szerint H. Meng könyve eddig legteljesebb monográfia a neveléstudomány egyik legkényesebb kérdéséről, a büntetésről mint a nevelés eszközéről. Egyébként H. Meng műve beletartozik a *Bücher des Werdenden* c. pedagógiai könyvsorozatba, melynek együttes tárgya az alakulófélben lévő egyedek testi-lelki vizsgálata. Közös céljuk e sorozat egyes kötetének, hogy megszabadítsanak bennünket az olyan tévedésektől és valótlanságoktól, melyeknek a kultúrával együtt meg kellett születniök, de amelyek mégis csak alapjául szolgálnak társadalmi berendezkedésünk némely értelmetlenségének és éretlenségének. E kultúrabeli kórságok kiküszöbölésének feltételei közé tartozik az, hogy mentől szélesebb körben elterjedjen az alapfogalmaknak eddig elért, lehető legtökéletesebb, modern tudományos értelmezése és ismerete.

Magának Meng könyvének konkrét célja az, hogy megfigyeléseket és adatokat közöljön a nevelés gyakorlati köréből, hogy az, aki nevelői munkája közben a büntetéssel mint a nevelés eszközával élni akar, előbb megismerje eredetét, hatását és lélektani jelentőségét. Hogy felelhesünk arra a kérdésre: kell-e büntetésnek lennie — amin a mai ember mind többet gondolkodik —, mindenekelőtt a büntetés és a rávonatkozó lélektani ismeretek történetének legfontosabb adatait kell ismernünk.

Ez a megfontolás vezette a könyv szerzőjét, amikor Bázelen 1934-ben tartott idevágó egyetemi előadásait kibővítve, könyvvé, teljes monográfiává egyesítette. Eppen ennél az eredeténél fogva nem érvényesíti Meng könyve az összes lehető szempontokat, hanem kizárólagosan és különösen szívesen azokkal foglalkozik, melyeket előadásainak hallgatói élettapasztalataikból merítettek és kiemeltek, s melyek a szerzőnek magának is fontosaknak látszottak a gyermekkel, szülőekkel; nevelőkkel és orvosokkal való tárgyalásai folyamán. Meng olvasóitól is azt kívánja, hogy a gyakorlati tapasztalatokból és elméleti tudásból levont következtetéseket a saját tapasztalataik próbakövén vizsgálják meg s így kapjanak ösztönzést arra, hogy nevelői tevékenységük során erről a tárgyról is sokat tündöjjenek.

Tíz nagyobb fejezetben szól azért tárgyáról, először a büntetés szentségi eredetéről és fejlődéséről, a talióról, az igazságszolgáltatásról és mindarról, ami ezzel összefügg, azután a büntetés okairól és céljáról, a büntetőjogi elméletekről. Majd rátér a büntetés szerepére a nevelésben. Tárgyalja: a büntetés lélektanát, hatását a megbüntetettre nézve. Konkrétebb természetű a fejtegetései között az, mely a testi büntetésről szól. Különösen figyelemreméltók azok a gondolatok, melyek a testi büntetésnek lelki hatásairól szól-

nak. Ezeket a lelki hatásokat minden szülőnek, nevelőnek és tanítónak alaposan és gondosan mérlegelnie kell. A továbbiakban a nevelésnek és a büntetésnek összefüggését vizsgálja főleg a gyermekkor első éveinek, azután pedig az iskolába járó gyermeknek szempontjából. Nem hogy figyelmen kívül néhány fontos elméleti kérdést sem, így a láthatólag sok büntetésre szoruló gyermekek helyes kezelésének problémáját, a tekintély és felelősség kérdését e tárgykorrel kapcsolatban, a büntetés nélküli nevelésre vonatkozó elméletet. Végül a bíraskodást, büntetést és nevelést mint a jövőnek pedagógiai problémáját vizsgálja.

Mindezeknek a fejtegetéseknek rendkívüli érdekességet és elevenséget biztosítanak széleskörű neveléstörténeti adatai, valamint főleg irodalmi ismeretei, ami egyúttal mint olvasmányt is jeles könyvvé avatja Mengnek alapos művét.

Nagyon óhajtható volna, hogy esetleges nyelvi nehézségek ellenére minden magyar gyakorlati nevelő megismerje e könyv anyagát, mielőtt nevelői munkájában a büntetés eszközt igénybevenné. Bizonyára sokan megváltoztatnák eddigi eljárás módjukat, anélkül, hogy nevelői munkájuk eredménye csökkenne és hátrányt szenvedne. Ebben van éppen Meng könyvének jelentősége, melyre pedagógusaink figyelmét felhívjuk. *Gyulai Agost.*

Fritz Blättner: Die Methoden der Jugendführung durch Unterricht. Kritische Untersuchungen zur Didaktik der deutschen Jugendschule. Langensalza, 1937. Beltz. 290 l.

A Harmadik Birodalomnak az egész nép nevelését célzó politikai akarata az iskola és a többi oktató intézmények működését szűkkörűnek találván, a nevelő intézményeknek egész légióját szervezte meg. Ma minden birodalmi polgár tagja valamilyen szervezetnek, amely alapvető feladatának az ő politikai iskolázását, világnézeti nevelését tartja. E szervezetek elsősorban a közösségi életformától, az együttlétől, a közös munkától és a közös üdüléstől várják a nevelő hatást; maga az élet, mégpedig a népi eszméknek megfelelően alakított élet van hivatva az egyént ez eszménynek irányába átformálni. A nemzeti szocialista forradalom jelszavaitól visszhangzik ma a művelődési életnek minden területe; nem csoda, hogy az iskola is szűknek találván az oktatás vagy legfeljebb a nevelő oktatás által megszabott kereteit, a népfarmáló politikai szervezetek nagy tekintélyét és megbecsülését megirigyelve, maga is egyetemesebb feladatok szolgálatára ajánlja fel erőit.

„A döntő tény, amely az iskolát teljesen megváltoztatja, az ifjúsági szervezetek ténye“ (15. l.). „A Hitler-Jugend és a Bund-deutscher Mädel szervezeteiben folyik az ifjúság politikai nevelése, és mivel ma elsősorban ezen van a hangsúly, az iskola háttérbe szorult. Mi történjék hát vele? Hogyan fejthet ki még értékes munkásságot?“ (16. l.). A mai élet követelménye az, — feleli szerzőnk, — hogy közösségi létté szervezzük az iskolát, népi létté, amelyben az idősebb nemzedék — a tanítóság — együtt él a fiatalabbal s amelyben a közös életből eleven lélek és eleven tudás születik.